

A 2009/2010. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
második forduló

MAGYAR IRODALOM

FELADATLAP

Munkaidő: 300 perc (feladatlap: 60 perc, zárthelyi pályamunka: 240 perc)
Elérhető pontszám: 100 pont (feladatlap: 20 pont, zárthelyi pályamunka: 80 pont)

ÚTMUTATÓ

A munka megkezdése előtt nyomtatott nagybetűkkel ki kell tölteni a versenyző adatait tartalmazó részt! A munkalapokra nem kerülhet sem név, sem más megkülönböztető jelzés, kizárólag a versenyző számjele, amelyet minden munkalapra rá kell írni!

Minden versenyző **csak az általa választott témához tartozó feladatlapot** oldja meg! **A megoldáshoz íróeszközön kívül más segédeszköz (az alaplómű, vagy más forrás) nem használható!** Javítás csak a hibásnak vélt szöveg áthúzásával és a jónak vélt megoldás fölé- vagy melléírásával történhet, kifestőt tilos alkalmazni! Durva vagy súlyos helyesírási hibáért pontlevonás jár. Az üresen hagyott részeket át kell húzni a dolgozatban!

A feladatlap beadása után **a zárthelyi pályamunka elkészítéséhez íróeszközön kívül kizárólag a választott irodalmi mű (művek) szövege használható, egyéb segédanyag (kézirat, szakirodalom, jegyzet stb.) nem.** Minden versenyzőnek **az általa választott témában kell kidolgozni a pályamunkát** a helyszínen kapott tisztázati lapokon!

A munka végén **minden dolgozatlapot a borítólapon** kell elhelyezni, és azzal együtt kell beadni.

A VERSENYZŐ ADATAI

A versenyző kódszáma:

A versenyző neve: oszt.:

Az iskola neve:

Az iskola címe: irsz. város

..... utcahsz.

Megye:

A felkészítő tanár(ok) neve:

Középiskolai tanulmányait a 13. évfolyamon fejezi be: igen nem*

*A megfelelő szó aláhúzendő

**A humor megjelenési formái Petőfi Sándor életművében című témához
tartozó feladatlap**

1. feladat

Nevezzen meg két író a magyar és kettőt a világirodalomból, akinek az életművében jellegzetes szerepe volt a komikumnak! Helyezze el őket időben, és említse meg tőlük egy jellegzetes művet (bármely műfaj területéről írhat példákat. Petőfire ebben a feladatban ne utaljon)!

Magyar író neve _____ Működésének évszázada: _____
Egy művének címe _____

Magyar író neve _____ Működésének évszázada: _____
Egy művének címe: _____

Író a világirodalomból _____ Működésének évszázada _____
Egy művének címe: _____

Író a világirodalomból _____ Működésének évszázada: _____
Egy művének címe _____

Elérhető: minden teljes, hibátlan válasszal 1-1 pont,összesen 4 pont

2. feladat

Fejtse ki röviden, hogyan érvényesül Petőfi humora tájéköltészetében és önjellemző /ars poeticus verseiben!

Tájéköltészetében

Önjellemző /ars poeticus verseiben

Elérhető: válaszelemenként 2-2 pont, összesen 4 pont

3. feladat

Nevezzen meg Petőfi Sándor lírai műveiből az alábbi szempontok szerint egy-egy verset, amelynek meghatározó vonása a komikum alkalmazása! Választását indokolja röviden a komikus hatás eszközeinek jellemzésével!

ironikus életkép:

humoros jellemkép:

szatirikus jellemkép:

stílusparódia:

Elérhető pontszám: a helyes példa címéért 1-1 pont, az indoklásért válaszelemenként 1-1 pont, összesen 8 pont

4. feladat

Az alábbi két szövegrészlet Petőfinek a Kerényi Frigyeshez írt „Úti levelek” c. sorozatából való. Vizsgálja meg, hogy a baráti magánlevélben a humornak mely változataival és milyen nyelvi eszközeivel él az író!

14. levél

Szatmár, július 17. 1847.

...Isten veled, édes Frigyesem. Legközelebbi leveletem már alkalmasint csak úgy kapod tőlem, mint dekorált férfiútól... mint a papucsrend vitézétől. Ha meg kell lennie, isten neki! egyéb keresztet vagy csillagot úgysem fogadok el, s ez az egy az embernek legfőlebb vállát nyomja és nem lelkiismeretét.

17. levél

Koltó, szeptember 15. 1847.

Hát, amice, megházasodtam... remélem, nem veszed rossz néven, hogy amicézlek, amit, úgy hiszem, joggal teszek, mint táblabíró és házasember, s eszerint filiszter primae classis. Úgy van, amice, én megházasodtam!... de nézd, ez a nyomorú flegmatikus tinta nem válik rózsaszínűvé e szónál, mely rózsaszínűbb a rózsánál. Épen ma egy hete, hogy a költői borostyánkoszorút lehúztam dics-sugáros füleimről, akarom mondani fürteimről, s helyébe a házisapkát ültetém, s a lant helyett éktelen hosszú szárú pipát tartok kezemben, s oly füstöt ereszték, hogy már mind a kilenc múzsa megkehesedett s még Pegazusom is köhög tőle. Kedves öcsém Frigyes, te, mint afféle nőtelen siheder, nem tudhatod, de hidd el nekem, hogy így feleség oldalánál a pipafüst többet ér, mint egy egész bámuló világnak tömjénfüstje, kivált ha olyan a feleség, mint ez az én kis barnácskám itt... ah, csak azért az egyért sajnálom, hogy feleségem, mert mint ilyet már nem szabad vagy legalább nem illik dicsérnem; pedig úgy szeretném dicsérni, mint tulajdon saját magamat...

A Tamási Áron színművei című témához tartozó feladatlap**1. Tamási Áron melyik színművére vonatkoznak a következő megállapítások?**

a/

„Meglátszik, hogy novellából készült (...) az egyik mesébe egy másik mesét kellett beléhüvelyezni.(...) A nagyszerű részletek (például az általa vívódása a hegyekben) nem szabadítanak meg attól a benyomástól, hogy itt valaki leült és mesét költ.”

(Németh László)

b/

„Tamási a dráma történeti idejét a XIX. században jelöli meg, de hozzáteszi: >> Sőt bé is vezeti ide a XX. századot.<< S valóban, a múltbéli fikció a húszas évek keserűségét sűrítette. Olvasva mégis egy nép pusztulásának víziója sugárzik belőle, mint egy néprajzi szokásgyűjtemény megjelenítése.”

(Ablonczy László)

c/

„Megküldtem ezt az őskiadást mindenik színiigazgatónak, de csupán Márkus Lászlónál találtam megértésre. (...) Így került színre először az (...) 1935-ben.”

(Tamási Áron)

d/

„A (...) sokféle jelzöt kapott az idők folyamán. Németh László pirandellói műnek nevezte. Féja Géza ellen-Faustnak.”

(Görömbei András)

Helyes megoldásonként 0.5-0.5 pont, összesen: 2 pont**2. Melyek a népiesség nyelvi eszközei Tamási színműveiben? Nevezzen meg 4 tipikus eszközt!****Helyes megoldásonként 0.5-0.5 pont, összesen: 2 pont**

3. Tamási műveiben gyakran szerepelnek bibliai vonatkozású utalások. Nevezzen meg négy konkrét példát!

Cím	Bibliai utalás
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Helyes megoldásonként 1-1 pont, összesen: 4 pont

4. Tamási Áron színműveiben gyakran hallunk népdalokra emlékeztető szövegeket. Melyik művében olvashatta a következő sorokat?

a/ „Mit fejembe vettem, azt én végbe vittem,
Szerető szívemnek hű társat szereztem.
Öreg és fiatal. ebből mind tanulhatsz!
Te pedig virágom: kedvesemre hullhatsz!”

b/ „Hozza Isten reggeledre
Napját vígsággal éltedre
Hogy minden óra megáldjon,
Mint harmat, fejedre szálljon!”

c/ „Hol volt, hol nem volt, szakállá volt kender...
Ezen a földön csak vendég az ember...”

d/
„Az új ház is
Felépült,
A szamár is
Megkerült!”

e/ „Csak a tűz él örökké... s közepiben az Isten” „Mert elmúlnak mindenek, s csak a tűz táplálja akkoron az Istent.”

Helyes megoldásonként 1-1 pont, összesen: 5 pont

5. Határozza meg, mit jelentenek az alábbi kifejezések, fogalmak Tamási Áron műveiben!

A meghatározáshoz írjon egy-egy példát rövid indoklással!

a/ miszticizmus

Meghatározás:

Példa, indoklás:

b/ székely góbéság

Meghatározás:

Példa, indoklás:

c/ transzszilvanizmus

Meghatározás:

Példa, indoklás:

d/ példa-ember

Meghatározás:

Példa, indoklás:

Helyes megoldásonként 1-1 pont, összesen: 4 pont

6. Tamási Áron színműveiben gyakran él szimbolikus kifejezéssel, szimbólumokkal. Az alábbi szimbólumok több szinten is értelmezhetőek. Egy-egy szimbólumhoz legalább egy jelentést társítson!

a/ **Mit szimbolizál**
az Énekes madárban a **varjú**?

b/ a Vitéz lélekben a **szamár**?

c/ az Énekes madárban a **tojás**?

d/ a Csalóka szivárványban a **folyó**?

e/ a Tündöklő Jeromosban a **háromszög keretében a figyelő szem**?

f/ az Ösvigasztalásban a **tűz**?

Helyes megoldásonként 0.5-0.5 pont, összesen 3 pont

A feladatlap megoldása után kidolgozandó esszé címe:

„Az én darabom a földön csak lábujjhegyen jár”

(Tamási Áron)

Mese és valóság összefonódása Tamási Áron színműveiben

A Herczeg Ferenc történelmi regényei (Az Élet kapuja, A fogyó hold, a Pro Libertate! És A hét sváb című művei alapján) című témához tartozó feladatlap

1. A következő nevek a négy megadott történelmi regényben szerepelnek. **Helyezze el őket!** Bembo, Bertóthy Gábor, Bábika, Dózsa György, Fiametta, Ilosvay, Kemenáter uram, Kollonich, Ocskay László, Ráchel néne, Rózsa Sándor, Turányi vicispán

A fogyó Hold	
Az élet kapuja	
A hét sváb	
Pro Libertate!	

Csak teljes,hibátlanul kitöltött sorért adható pont!

Elérhető: 4 pont

2. Az élet kapuja című regény jelentős figurái mind valamilyen „kapuban” állnak. Nevezze meg e képzeletbeli kapukat!

A magyarság	
Bakócz Tamás	
Rovere Julius	
Fiametta	

Elérhető: 2 pont

3. Az alábbi kérdések A fogyó Hold című regényre vonatkoznak.
a, **Értelmezze a cím lehetséges jelentéstartalmait!**

Elérhető: 2 pont

5. „Herczeg a nemzeti klasszicizmus örökségének továbbvivője”

(Horváth János: Herczeg Ferenc)

„[...] Jókai, Mikszáth, Herczeg a századvég és a századforduló e nagy írói triásza [...]”

(Márai Sándor: Herczeg Ferenc tanulmányai)

Támassza alá legalább három érvel a fenti megállapítások érvényességét!

Elérhető: 3 pont

A feladatlap megoldása után kidolgozandó esszé címe:

A ”közömbös tárgyiasságtól” az eszményítés felé – Herczeg Ferenc regényalkotói módszerének alakulása

A Miguel Cervantes Don Quijote című műve és hatásai a magyar irodalomban című témához tartozó feladatlap

1. Hogyan függnek össze az alábbi nevek az általuk jelölt szereppel?

(Csak hibátlanul kitöltött sor ér 0,5 pontot.)

Rocinante	
Don Quijote	
Dulcinea del Toboso	
Sancho Panza	

Elérhető: 2 pont

2. Röviden jellemezze a regény alábbi helyszíneinek szimbolikáját!
(Válaszelemenként 1 pont jár.)

A szélmalmok vidéke	
A barlang	
A hercegi kastély	
Barcelona	
A fogadó	

Elérhető: 5 pont

3. Fejtse ki egy-egy bekezdésben, mennyiben vonatkoztathatók az alábbi műfaji megjelölések Cervantes regényére! (Válaszelemenként 1 pont jár.)

pikareszk regény	
próbatételes kalandregény	
lovagregény paródia	

Elérhető: 3 pont

4. Az alábbi idézetek a mű emblematikus részei. Olvassa el az idézeteket, s válaszoljon a kérdésekre!

A)

„Ti pokolnak mondjátok? – szólt Don Quijote. – Ó, ne mondjátok, nem méltó e névre; rögtön meglátjátok.

[...]

Tudd meg, hogy ím előtted (s vesd föl szemedet, hogy magad is láthasd) ama nagy lovag áll, akiről bölcs Merlín annyi fontos dolgot prófétált, az a Don Quijote de la Mancha, aki a múlt századoknál is hatalmasabban támasztotta fel halottaiból a jelenkorban már-már feledésbe merült kóbor lovagrendet, s közbenjárásával és segítségével meglehet, hogy mi is feloldódunk varázsunk bilincsei alól, mert a nagyszerű hőstetteket a sors a nagy emberek számára tartogatja.

– Még ha nem lenne is úgy – válaszolt a szájalomra méltó Durandarte bágyadt tompa hangon –, még ha mondom, nem lenne is úgy, ó, drága bátyám, azért türelem, s keverjük újra a kártyát.

[...]

– Mennyi ideje, hogy alászálltam? – kérdezte Don Quijote?

– Alig egy órája – válaszolt Sancho.

– Az lehetetlen – felelt Don Quijote –, mert ott ért az est és ott virradtam meg, s újra ott ért az est, a reggel, háromszor egymás után, úgyhogy az én számításom szerint nekem három napot kellett eltöltenem ama távoli és szemünk elől rejtett tájakon.”

- a) A világirodalom mely nagy művét idézi fel a szövegrészlet?

- b) A paródia mely fajtája érvényesül az idézetben?

Elérhető: 2 pont

B)

„Midőn a bábszínház már végképp elpusztult, Don Quijote kissé lecsillapult, s így szólt:

– Szeretném, ha ebben a pillanatban magam előtt láthatnám mindazokat, akik nem hiszik, és nem akarják hinni, mennyire hasznára válnak a kóbor lovagok ennek a világnak: mert lám, ha én most nem vagyok, mi lesz abból a Don Gaiferosból s a bájos Melisendrából. Ezek a kutyák minden biztonnyal utolérték volna őket, s tudom, lett volna aztán haddelhadd. Szóval, éljen a kóbor lovagság, éljen mindennél inkább, ami a földön él!

– Éljen, éljen! – nyögdécselte Pedro mester. – Én pedig gebedjek meg, ha már semmivé lettem, hogy Don Rodrigo királlyal együtt elmondhatom:

*Még Spanyolhon ura tegnap,
S már ma nincs egy árva oszlop,
Mit enyémnek mondhatok.”*

- a) A világirodalom mely nagy műfaját idézi fel a szövegrészlet?

- b) A paródia mely fajtája érvényesül az idézetben?

Elérhető: 2 pont

- C) *„Te, aki gyászos életemet újraélted,
mi mindentől elhagyva, megvetetten
a Szegény Szirt ormain vezekeltem,
míg minden vígasságom bűnhődés lett:
Te, aki italod sós özönének
nem lelted forrását, csak ön-szemedben,
s nem bírván ónt, ezüstöt, még rezet sem,*

*földről etted a föld termette étket:
biztos lehetsz benne, hogy mindörökkön,
legalábbis, amíg az égi pályán
lovait hajtja szöghajú Apolló,
hazád mindenben első lesz a földön,
híred ragyog, mind ékebbre válván,
és bölcs íródhoz nem lesz több hasonló.”*

- a) A világirodalom mely műformáját idézi fel a szövegrészlet?

- b) A paródia mely fajtája érvényesül az idézetben?

Elérhető: 2 pont

- 5. Don Quijote saját magát alkotta meg. Készítse el Don Quijote „kötelező kellékeinek” listáját, s nevezze meg azok irodalmi eredetét!**
(Csak a hibátlanul kitöltött sor ér 0,5 pontot.)

Kellékek	Irodalmi eredet

Elérhető: 2 pont

6. Nevezzen meg a magyar és a világirodalomból egy-egy szereplőt (szerzőjével együtt), akit Don Quijote kései követőjének tart!
(Csak teljes és hibátlanul kitöltött sor ér 1 pontot.)

	Név	A mű szerzője
Magyar „Don Quijote”		
Világirodalmi „Don Quijote”		

Elérhető: 2 pont

A feladatlap megoldása után kidolgozandó esszé címe:

Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha című regény műfaji összetettsége, szövegépítő eljárásai